



Monniken en Ridders

Auteur	Raymond Hoogeveen
Team	Wikiwijs Maken Auteurs
Laatst gewijzigd	1 maart 2018
Licentie	CC Naamsvermelding 4.0 Internationale licentie
Webadres	https://maken.wikiwijs.nl/120392/



Dit lesmateriaal is gemaakt met Wikiwijs van Kennisnet. Wikiwijs is hét onderwijsplatform waar je leermiddelen zoekt, maakt en deelt.

Inhoudsopgave

Start	2
Opgave 1 - Laat zien wat je al weet	4
Aan het hof van Karel de Grote	4
Filmpje Karel de Grote	5
Opgave 2 - Het Frankische Rijk	8
Het rijk van Karel de Grote	8
Graafschappen	9
Opgave 3 - Willibrord	12
Willibrord	12
Tijdbalk	14
Opgave 4 - Geestelijken	16
Soorten Geestelijken	16
Begrippen	18
Opgave 5 - Heren en Horigen	20
Heren en Horigen	20
Houten Kasteel	21
Opgave 6 - Herhaling	23
Opgave 7 - Verdieping	24
Materiaal	26
PowerPoint	26
Links	27
Begrippenlijst	28
Docentenmateriaal	29
Les 1	29
Les 2	29
Les 3 & 4	30
Les 5	31
Kahoot	31
Toetsing	31
Extra	32
Overige	32
Over dit lesmateriaal	34

Start



Monniken en Ridders

Afbeeldingsresultaat
voor monniken
en ridders

Deze les gaat over de tijd van de Monniken en Ridders. Dit is het tijdvak van 500 - 1000 na Christus en is te herkennen aan het symbool dat rechtsboven op de pagina staat. Luister eerst goed naar de instructie van de docent voordat je aan de slag gaat.

Leerdoelen

Aan het einde deze cursus moeten jullie antwoord kunnen geven op deze vijf vragen:

1. Ik kan in eigen woorden uitleggen hoe **Karel de Grote** zijn rijk bestuurde en gebruik daarbij het woord **graafschappen**.
2. Ik kan uitleggen waarom Karel de Grote **geestelijken** nodig had.
3. Ik kan uitleggen wat het verschil is tussen een **priester** en een **monnik/non**.
4. Ik kan in eigen woorden uitleggen waarom **heren** en **horigen** elkaar nodig hadden.

Opdrachten

Deze cursus bestaat uit een aantal opdrachten. De opdracht kan je links in het menu vinden. Aan het einde van deze cursus kan je antwoord geven op de vragen hierboven. De lesdoelen worden aan het einde van de les nabesproken. Je maakt eerste opgaven zelfstandig in stilte. Wanneer de docent het aangeeft mag je ook samenwerken aan de opgaven. Heb je hulp nodig? Steek dan je vinger op en de docent zal je dan komen helpen.

Tijd

Voor het werken aan de opdrachten die je zelf moet maken heb je ongeveer 1 lesuur van 45 minuten de tijd.

Arrangementen:

Doel

Na vijf lessen ben je ook meer te weten gekomen over het Arabische Rijk en over de Eerste Kruistocht. Over de Eerste kruistocht maak je een opdracht die voor een cijfer meetelt. Deze opdracht wordt door de docent aan jullie uitgelegd.



Opgave 1 - Laat zien wat je al weet

Aan het hof van Karel de Grote



Aan het hof van Karel de Grote

De ridder boog zich langzaam voorover. In zijn handen heeft hij een zwaard gemaakt van het sterkste en mooiste staal dat hij kon vinden. Voor hem staat een man van wel bijna 2 meter lang met een gouden kroon op zijn hoofd. De man is keizer Karel de Grote. 'Dit geschenk is voor u alleen en als teken van dankbaarheid.' De man met de kroon, de keizer, kijkt neer op de man en neemt langzaam het zwaard uit zijn handen. 'Dank u voor dit kostbare geschenk, o heer,' spreekt de keizer. 'Kniel voor mij neer en laat mij u als dank tot leenheer benoemen.' De ridder knielt op een knie neer voor de keizer en buigt zijn hoofd nog verder. Karel de Grote pakt het zwaard en slaat de ridder zachtjes op zijn beide schouders. Van nu af aan zal hij altijd moeten luisteren naar Karel de Grote.

Laat zien wat je al weet

Laat zien wat je al weet. Bedenk twee woorden die horen bij een ridder en twee woorden die horen bij een monnik.

Keizer

Bekijk de afbeelding hierboven en lees de tekst nog eens. Leg uit wat ook alweer een keizer is.

Leenheer

Wat denk jij dat het betekent om een leenheer te zijn?

Filmpje Karel de Grote



[Karel de Grote](#)

Oefening



Karel de Grote

<https://maken.wikiwijs.nl/p/questionnaire/standalone/4137230>

Algemene Informatie

Titel Karel de Grote
Aantal Vragen 6

Bekijk het filmpje hierboven. In het filmpje kom je een hoop over Karel de Grote te weten. Geef tijdens het kijken naar het filmpje antwoord op de vragen hieronder.

MAIN_SECTION

1. Waarom werd Karel de Grote zo genoemd?

Waarom vraagt de Paus de vader van Karel om hulp?

Wat belooft Karel aan de Paus in Rome?

Waarom had Karel leenmannen (edelen, heren en graven) nodig?

Wat deden die leenmannen voor Karel?

Noem een paar voorbeelden van de dingen die Karel voor zijn rijk deed.

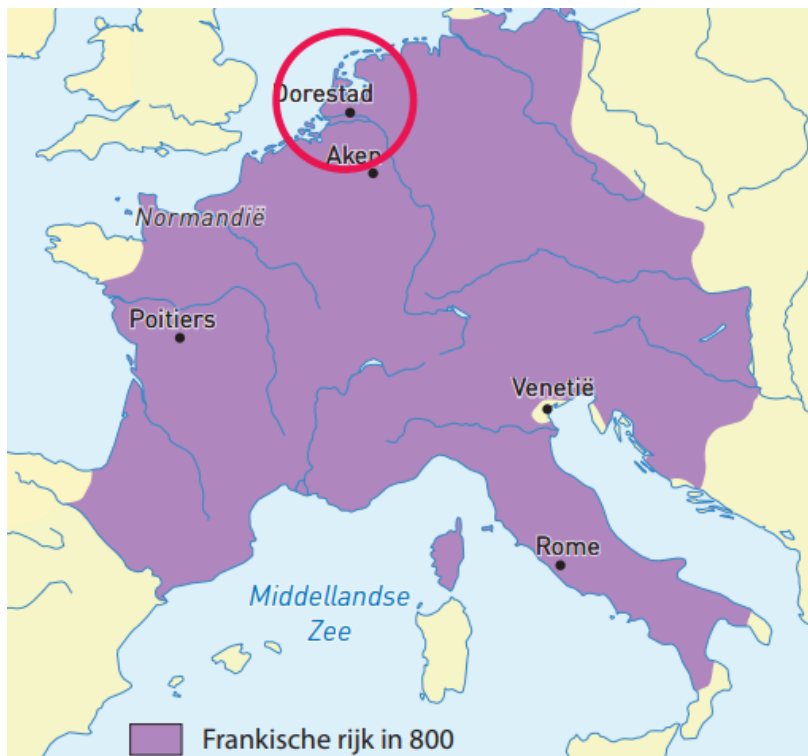


Opgave 2 - Het Frankische Rijk

Het rijk van Karel de Grote

Leerstof

Karel de Grote Rond 500 na Christus werd het Romeinse rijk binnengevallen door verschillende volken. Een van de volken die de macht overnamen, waren de Franken, een Germaans volk. Rond 800 na Christus wisten de Franken, onder Karel de Grote, een groot deel van Europa in bezit te krijgen. Karel regeerde vanuit zijn paleis in Aken (Duitsland). De resten van dat paleis zijn nog steeds zichtbaar. Af en toe woonde hij ook in een paleis in Nijmegen. Koning Karel voelde zich zo belangrijk dat hij zich in het jaar 800 door de paus tot keizer liet kronen. De kroning gebeurde in Rome. Hierdoor leek het alsof hij net zo belangrijk was als de vroegere Romeinse keizers. Bovendien geloofden christenen dat de keizer door hun god was aangesteld. Karel dacht daarom dat alle mensen naar hem zouden luisteren als alle mensen christelijk zouden worden.



Het Rijk van Karel de Grote

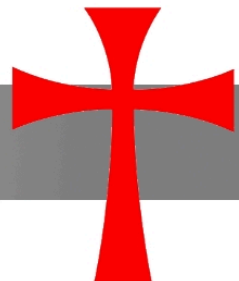
Gebruik de atlas. Zoek de kaart Europa - Staatkundig en gebruik de afbeeldingen. Noteer **vier staten** van nu, die geheel of gedeeltelijk hoorden bij het Frankische rijk in 800.

Nederland

Leg uit waarom Karel de Grote macht had in Nederland.

Tot keizer gekroond.

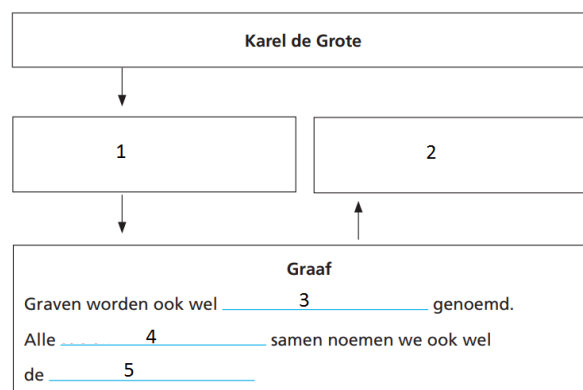
Waarom vond Karel de Grote het belangrijk om door de paus tot keizer gekroond te worden?



Graafschappen

Graven en Kastelen

Waarom was het voor Karel de Grote moeilijk om het rijk alleen te besturen?



Graafschappen

Maak de juiste combinaties. Sleep de woorden naar het juiste getal.

<input type="checkbox"/> 1.	a advies geven, ridders
<input type="checkbox"/> 2.	b adel
<input type="checkbox"/> 3.	c edelen
<input type="checkbox"/> 4.	d graafschap
<input type="checkbox"/> 5.	e edelen



Opgave 3 - Willibrord

Willibrord



Leerstof

In de tijd van **monniken en ridders** geloofden veel mensen eerst nog in verschillende goden. Karel de Grote wilde graag dat iedereen christelijk werd. Hij was immers door de paus tot keizer gekroond. Onder andere **monniken** zorgden ervoor dat in Nederland veel mensen zich bekeerden tot het christendom. Een belangrijke monnik was Willibrord. Hij leefde rond het jaar 730. Vanuit Utrecht trok hij van dorp naar dorp en vertelde de mensen het verhaal van Jezus Christus. Zo bekeerde Willibrord veel mensen. Karel de Grote was hier maar al te blij mee. Hoe meer mensen christelijk werden, hoe meer macht hij kreeg.

Kerstening van de Lage Landen

Gebruik de atlas. Zoek de kaart canon van Nederland - De tijd van monniken en ridders - Willibrord en de kerstening van de Lage Landen op.

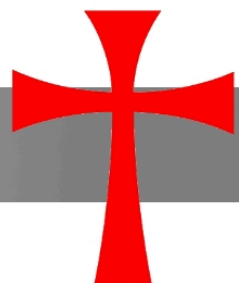
Wat deden monniken?

Willibrord

Welk deel van Nederland moest ten tijde van Willibrord nog worden bekeerd tot het christendom (gekerstend)?

In welke eeuw leefde Willibrord?

In welke eeuw leefde Willibrord?



Tijdbalk



Tijdvak

Bekijk de tijdbalk bij de leerstof. Wat is de naam van het derde tijdvak?

Waarom?

Waarom is er volgens jou voor deze naam gekozen?



Opgave 4 - Geestelijken

Soorten Geestelijken

Leerstof

Door **monniken** zoals Willibrord werden steeds meer mensen christelijk in het **Frankische rijk**. Christenen moesten leven volgens de godsdienstige regels. Anders zouden ze door hun god worden gestraft, dachten ze. Er waren mensen die de hele dag met het geloof bezig waren en de mensen vertelden hoe ze moesten leven. Bijvoorbeeld: 1 **Priesters** werkten in de kerk en gaven op elke zondag een godsdienstige uitleg, een preek. Daarin legden de **priesters** uit hoe de mensen moesten leven volgens hun god. 2 **Monniken en nonnen** leefden afgezonderd in **kloosters** waar ze de dag doorbrachten met werken en bidden. In de **kloosters** leerden ze ook lezen en schrijven. De meeste mensen konden niet lezen en schrijven. **Monniken** schreven Bijbelteksten en boeken van Griekse en Romeinse schrijvers over. Bestuurders, zoals **Karel de Grote**, hadden de **monniken** nodig om wetten op te laten schrijven. Hierdoor kregen **monniken** veel macht. Mensen die de hele dag met hun geloof bezig zijn, zoals **priesters, monniken en nonnen noemen we geestelijken**.



Afbeeldingsresultaat voor monnik schoolplaat

Afbeelding 1 Afbeelding 2

Geestelijken

Selecteer de antwoorden die bij het woord geestelijken horen.

☐

Paus

☐

Ridders

☐

Graaf

☐

Adel

☐

Priester

☐

Non

☐

Ambtenaar

Wat voor geestelijke is dit?

Op afbeelding 1 zie je een non / priester / monnik.

Welke geestelijke is dit?

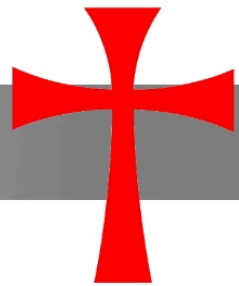
Op afbeelding 2 zie je een non / priester / monnik

Macht

Geestelijken hadden veel macht. Geef met twee voorbeelden aan waaruit blijkt dat geestelijken veel macht hadden.

Griekse en Romeinse Schrijvers

Waarom zouden monniken juist de boeken van Griekse en Romeinse schrijvers overschrijven?



Begrippen

Bezig met het geloof

Vul het juiste begrip in.

1 Zij leefden in vrouwenkloosters.

2 Deze mannen leerden lezen en schrijven in het klooster.

3 Zij waren godsdienstige leiders in dorpen en steden.

4 Alle mensen die voor de kerk werken.

5 Plek waar geestelijken wonen, werken en leren.



Opgave 5 - Heren en Horigen

Heren en Horigen

De boeren die in een **graafschap** woonden, waren niet de baas over het land dat ze bewerkten. De baas van het land, een **heer**, was vaak een **graaf** of een **ridder** die in een kasteel woonde. De heren hadden zelf weinig tijd en zin om op het land te werken. Zij hielpen de **keizer** bij het besturen en oorlog voeren. Sommige boeren hadden erg weinig vrijheid. Zij 'hoorden' bij het land en mochten het niet verlaten of trouwen met een vrouw uit een ander gebied. Een deel van de oogst mochten de boeren houden. Maar een deel van de oogst moesten ze als belasting afstaan aan de **heer**. Op feestdagen moesten de boeren extra geschenken brengen, zoals een kip of eieren. Ook waren sommige boeren verplicht om allerlei klusjes te doen voor de heer. Boeren die weinig vrijheid kenden en 'hoorden' bij het land, noemen we **horigen**. In ruil daarvoor beschermde de **heer** de boeren als er gevaar was. Dat had de keizer zo in een wet geregeld.

Plichten

Noteer vier plichten van horige boeren.

Recht

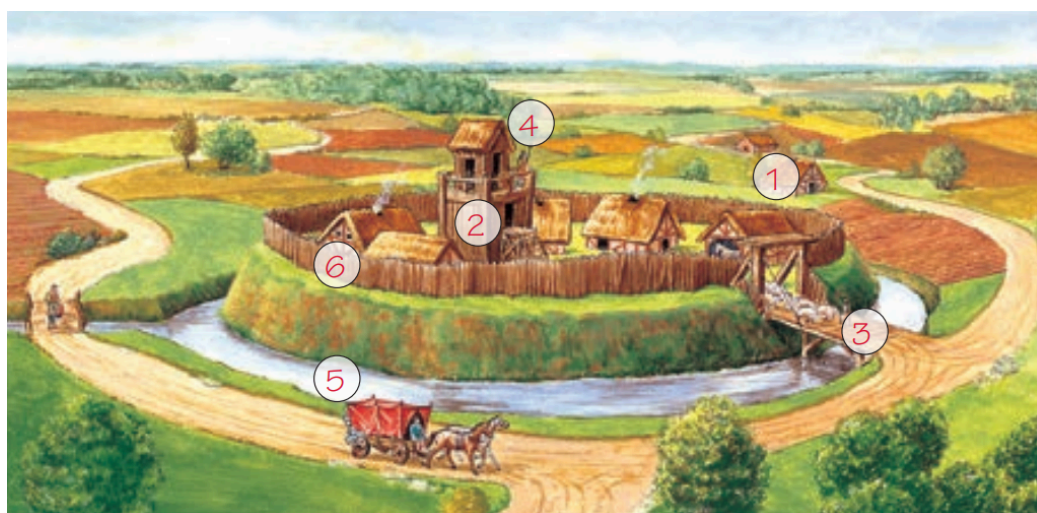
Welk recht hadden de horigen?

Macht over de boeren

Op welke manier had de heer macht over de horige boeren?



Houten Kasteel



Plaatsen in een kasteel

Sleep de teksten naar de juiste plek. Gebruik de afbeelding van het kasteel.

1. ☐

2. ☐

- a. Ridder
- b. Gracht
- c. Kasteel van een Heer
- d. Huis van een

3. ☐

4. ☐

5. ☐

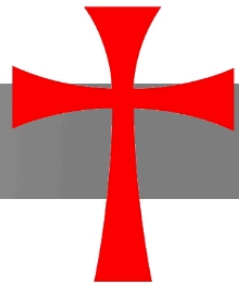
6. ☐

Horige

e. Horige

f. Houten

Omheining



Opgave 6 - Herhaling

De drie standen

Sleep het juiste woord naar de juiste afbeelding

☐

a Adel

☐

b Geestelijken

☐

c Boeren



Opgave 7 - Verdieping

Oudste Nederlandse tekst

Omstreeks 1100 schreef een monnik in de kantlijn van zijn boek een liefdesgedichtje. Het is de oudste bewaard gebleven Nederlandse tekst die we kennen.

Bron 1

'Hebban olla vogala nestas hagunnan hinase
hic anda thu, wat unbidan we nu?'

Vertaling

'Alle vogels zijn al aan het nestelen, behalve
jij en ik; waar wachten we nog op?'

Bron 2

Oudste Nederlandse Tekst

Lees bron 3 en bron 4. Waarom is het logisch dat de oudste gevonden Nederlandse tekst door een monnik is geschreven?

Woorden

Welke woorden uit het oud Nederlands herken je? Schrijf er drie op

Bedoeling

Wat zou de monnik met deze tekst bedoeld hebben, denk je?



Materiaal

PowerPoint



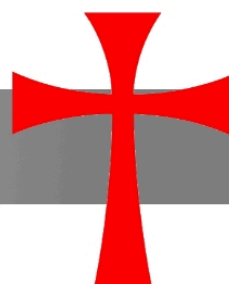
[Monniken en Ridders Powerpoint](#)



[Onstaan van de Arabische wereld Powerpoint](#)



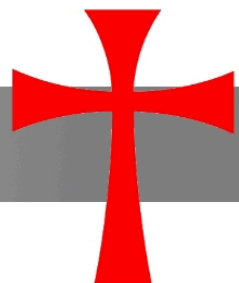
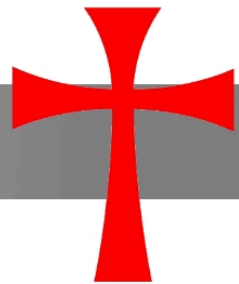
[Eerste Kruistocht PowerPoint](#)



Links

De websites hieronder kan je gebruiken om meer informatie op te zoeken over de **Eerste Kruistocht**. Deze informatie kan je gebruiken bij het maken van de kaart bij stap 3, of bij het maken van de eindopdracht.

Willibrord en Karel de Grote	https://www.entoen.nu/
Leven op een kasteel	https://schooltv.nl/video/vroeger-was-het-anders-op-het-kasteel/#q=ridders
Willibrord	https://schooltv.nl/video/het-klokhuis-canon-willibrord/#q=willibrord
Heren en Horigen	https://www.tijdvakken.nl/hofstelsel-en-horigheid/



Begrippenlijst

Begrippenlijst

Adel	Belangrijke mensen met macht en meer rechten dan de ander.	Koran	Het heilige boek van de Moslims.
Bestuurder	Iemand die meehelpt een gebied te beschermen en er voor zorgt dat dingen goed lopen in een gebied.	Kruistochten	Veroveringen van Jeruzalem en omgeving door Christenen
Democratie	In een democratie mogen mensen uit het hele land mee beslissen over het bestuur van het land.	Leenheer	Een man die een gebied voor Karel de Grote bestuurt
Geestelijke	Iemand die werkt voor een godsdienst zoals een monnik of een priester.	Levensbeschouwing	Ideeen die mensen belangrijke vinden en iets zeggen over de manier waarop zij leven.
Graaf	Bestuurder van een bepaald gebied in de tijd van monniken en ridders.	Monnik	Mannelijke geestelijke die in een klooster leeft.
Graafschap	Een gebied dat een graaf bestuurt. Een graaf luistert dan weer naar Karel de Grote	Moslim	Aanhanger van de Islam
Heer	Edelman die baas was over zijn horigen.	Non	Vrouw die een klooster leeft en werkt.
Horige	Boer met weinig vrijheid, hij hoorde bij en stuk land en moest zijn heer gehoorzamen	Preek	Godsdienstige uitleg.
Islam	Naam van godsdienst die Mohammed heet gesticht.	Priester	Godsdienstig leider in de katholieke kerk.
Kalief	Opvolger van Mohammed.	Profeet	Iemand die in opdracht van God voorspellingen doet.
Klooster	Gebouw waar monniken en nonnen leven en werken.	Ridder	Ruiters, Soldaat te Paard.

Docentenmateriaal

Les 1



[Les 1 - Lesvoorbereidingsformulier Monniken en Ridders](#)



[Les 1 - Monniken en Ridders Powerpoint](#)



[Les 1 - Filmopdracht](#)

Les 2



[Les 2 - Lesvoorbereiding](#)



[Les 2 - Leenstelsel Opdracht](#)



[Les 2 - De Arabische Wereld PowerPoint](#)



[Les 2 - Vergelijkingsschema Wereldreligies](#)

Les 3 & 4



[Les 3 - Lesvoorbereidingsformulier](#)



[Les 3 - Kruistochten Powerpoint](#)



[Les 3 - Ridderborden Uitleg](#)



[Les 3 - Ridderborden Speelbord](#)



[Les 4 - Lesvoorbereidingsformulier](#)



[Les 4 - Setjes](#)



[Les 4 - Setjes - Kaartblad](#)

Les 5



[Les 5 - Lesvoorbereidingsformulier](#)

Kahoot

Kahoot over de Eerste Kruistocht: <https://play.kahoot.it/#/?quizId=ed294c3a-d155-4c86-88a7-68b569e09ab7>

Toetsing



[Hoofdstuk Toets](#)

Extra



[Docentenhandleiding](#)



[Kastelen Werkblad](#)



[Extra Opdracht - Film - Kruistocht in Spijkerbroek](#)

Overige

Toets



<https://maken.wikiwijs.nl/p/questionnaire/standalone/4134781>

Algemene Informatie

Titel

Aantal Vragen 0

MAIN_SECTION

Toets



<https://maken.wikiwijs.nl/p/questionnaire/standalone/4134782>

Algemene Informatie

Titel

Aantal Vragen 0

MAIN_SECTION

Toets



<https://maken.wikiwijs.nl/p/questionnaire/standalone/4134783>

Algemene Informatie

Titel

Aantal Vragen 0

MAIN_SECTION

Over dit lesmateriaal

Colofon

Auteurs	Raymond Hoogeveen
Team	Wikiwijs Maken Auteurs
Laatst gewijzigd	1 maart 2018 om 15:40
Licentie	De Internationale Creative Commons 4.0 licentie waarbij de gebruiker het werk mag kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken mag maken onder de voorwaarde: Naamsvermelding, zie http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/ . Meer informatie over de CC Naamsvermelding 4.0 Internationale licentie licentie.

Aanvullende informatie over dit lesmateriaal

Van dit lesmateriaal is de volgende aanvullende informatie beschikbaar:

Leerniveaus	VMBO kaderberoepsgerichte leerweg, 1, VMBO gemengde leerweg, 1
Leerinhoud en doelen	Mens en maatschappij, Cultuur, levensbeschouwing en identiteit, Macht, gezag en bestuur
Eindgebruiker	leerling/student
Studiebelasting	3 uur en 0 minuten

Bronnen

Karel de Grote
https://www.youtube.com/watch?v=ZV_T4nUd4NY

Gebruikte Wikiwijs Arrangementen

Kruistochten (2015)

Link: <https://maken.wikiwijs.nl/61200/>

Auteur: Hoogeveen, Raymond